

در دین اسلام، زن جایگاه بسیار والایی دارد؛ هم در اجتماع و هم در خانواده. زن سازنده خانواده است و خانواده کوچک ترین واحد اجتماعی جامعه می باشد؛ لذا می توان گفت که زن سازنده جامعه است و قادر است جامعه را به سمت سعادت و تعالی و یا به سمت انحراف و فساد سوق دهد. بهتر است نقش زن را به طور جداگانه در خانواده و جامعه بررسی کنیم تا در نهایت به نتیجه مطلوب نایل شویم.

زن و خانواده

اسلام عزیز برای زن، از همان ابتدای تشکیل خانواده و حتی قبل از آن، مقام و جایگاه بلند مرتبه و احترام و حیثیت خاصی قائل شده است. در اینجا مواردی از نظرات اسلام را درباره جایگاه زن مطرح می کنیم.

۱ - در جامعه اسلامی ما مرسوم است که مرد به خواستگاری زن می رود و این از بزرگ ترین نشانه های حفظ احترام و شخصیت زن است.

۲ - اسلام، در انتخاب همسر مورد نظر، برای زن، اختیار قائل است و کسی به زور حق شوهر دادن زنی را ندارد.

۳ - اسلام برای زن، استقلال اقتصادی قائل است. اگر زن شاغل باشد و درآمدی داشته باشد، هیچ کس حتی شوهر او حق ندارد به زور در آن تصرفی داشته باشد "لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبْنَ" "لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا"

۴ - اسلام، مهر و نفقه را نیز از حقوق لازم برای زن قرار داده است و مرد را مجاب به پرداخت آن کرده، مگر آنکه خود زن نخواهد.

۵ - از نظر اسلام، مرد حق ندارد در خانه، با زن خود مثل برده رفتار کند و به صورت کارفرما در مقابل او ظاهر شود و به او دستور دهد. "در اسلام به مرد اجازه داده نشده است که به زن زور بگوید و امری را بر او تحمیل کند.

۶ - برخلاف برخی مذاهب که به دنبال ریاضت طلبی و تجرد و دوری از زن هستند و با ازدواج مخالفند و زن را مظهر پلیدی و منشأ گناه می دانند؛ اسلام عزیز، ازدواج را مقدس می داند و نسبت به جنس زن بدبین نیست، چراکه پیامبر اسلام(صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: "مِنْ أَخْلَاقِ الْأَنْبِيَاءِ حُبُّ النِّسَاءِ" [دوست داشتن زنان از اخلاق انبیا است.] و نیز فرمودند: "من به سه چیز علاقه دارم: زن، عطر، نماز".

۷ - از نظر اسلام، هر یک از زن و مرد برای یکدیگر آفریده شده اند "هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَّهُنَّ".

۸ - اسلام وجود زن را برای مرد، مایه خیر و آرامش دل می داند.

۹ - اسلام، نقش زن در تربیت فرزندان را بسیار مهم و اساسی قلمداد می کند. همچنین در تربیت و اثرگذاری در جهت گیری های مرد خانه نیز نقش مهمی دارد. به تعبیر زیبای امام خمینی(ره)، "از دامن زن، مرد به معراج می رود." لذا در ظل سایه مادری مهربان و وظیفه شناس و فهیم است که فرزندان پاک، با اخلاق نیکو و فهمیده وارد اجتماع می شوند و نیز در ظل سایه همسری مهربان، دلسوز، فداکار و آرامش بخش است که مرد، با شخصیت، فعال و مقاوم در برابر سختی ها و مشکلات، بار می آید. ۱۰

10 - در اسلام، مرد موظف به مراقبت از زن است. "در داخل خانواده، از نظر اسلام مرد موظف است که زن را مانند کلی مراقبت کند. می فرماید: "الْمَرْأَةُ رِيحَانَةٌ"؛ زن گل است. این مربوط به میدان های سیاسی و اجتماعی و تحصیل علم و مبارزات گوناگون اجتماعی و سیاسی نیست؛ این مربوط به داخل خانواده است. "

حال که دیدگاه اسلام را درباره نقش زن در خانواده تبیین کردیم، به وضوح می توان نتایج مثبت خانواده مطلوب اسلامی را در جامعه مشاهده کرد. زن با اصلاح و تربیت خانواده، گویی جامعه را اصلاح و تربیت می کند. زن علاوه بر خانواده، در متن جامعه نیز جایگاه ویژه ای دارد:

۱ - از نظر اسلام نباید احترام و شخصیت زن در جامعه، خدشه دار شود و نفس او تحقیر شود. رهبر حکیم انقلاب اسلامی در این باره می فرماید: "این کار (شغل) نباید با کرامت و ارزش معنوی و انسانی زن منافات داشته باشد. نباید زن را تذلیل کنند و او را وادار به تواضع و خضوع نمایند. تکبر از همه انسان ها مذموم است، مگر از زنان در مقابل مردان نامحرم! زن باید در مقابل مرد نامحرم، متکبر باشد. "فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ" اسلام این را می خواهد و این الگوی زن مسلمان است".

۲ - اسلام در زمینه فعالیت های اجتماعی، سیاسی، علمی و اقتصادی نیز، برای زن، حق استقلال قائل است. "از نظر اسلام، میدان فعالیت و تلاش علمی و اقتصادی و سیاسی برای زنان، کاملاً باز است. اگر کسی با استناد به بینش اسلامی بخواهد زن را از کار علمی محروم کند، از تلاش اقتصادی باز دارد، یا از تلاش سیاسی و اجتماعی بی نصیب سازد، به خلاف حکم خدا عمل کرده است.

۳ - اسلام با کار کردن و اشتغال زن مخالف نیست. "اسلام با کار کردن زن نه تنها موافق است بلکه تا آنجایی که مزاحم شغل اساسی و مهم ترین شغل او یعنی تربیت فرزند و حفظ خانواده نباشد، شاید لازم هم می داند. همچنین ایشان درباره شغل اصلی زن می فرماید: "شغل اصلی زن، شغل همسری و مادری است" ولی بعضی خیال می کنند این اهانت به زن است. مهم ترین کاری که زن می تواند بکند، کار مادری است. البته در مواردی شاید کارهای اجتماعی زنان واجب عینی و یا کفایی نیز باشد؛ اما در همه حال، خانم ها باید فعالیت اجتماعی شان را با جنبه مادریشان حفظ نمایند و الگویشان حضرت فاطمه زهرا (ع) باشد.

4 - اسلام زنان را به حقوق انسانی خویش آشنا کرد و به آنها شخصیت و آزادی داد. بسیاری از رسوم غلط در عصر جاهلیت را منسوخ اعلام کرد و به زن، استقلال اجتماعی داد.

5 - برطبق آیات سوره های نساء، نحل و روم، نظام خلقت، زن و مرد را از یک جنس و سرشت خلق کرده و هیچ یک را بر دیگری برتری نداده است. اسلام، هیچ کدام را تحقیر نمی کند. از دیدگاه اسلام، پاداش اخروی و قرب الهی، ربطی به جنسیت ندارد، بلکه بستگی به ایمان و عمل دارد. هم مرد و هم زن می توانند به مقامات معنوی و الهی دست یابند. در اسلام و در قرآن، در کنار مردان بزرگ، زنان بزرگی نیز هستند، از جمله مادر حضرت موسی (علیه السلام)، آسیه زن فرعون، حضرت مریم مادر حضرت عیسی (ع) حضرت خدیجه همسر پیامبر اسلام، حضرت فاطمه زهرا (ع) که هیچ مخلوقی جز پیامبر (ص) و امام علی (ع) به مرتبه ایشان نمی رسد.